

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ชาเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีผู้นิยมบริโภคไปทั่วโลก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่หนึ่ง ชาใบหรือชาจีน เป็นที่นิยมของชาวจีนและชาวญี่ปุ่น ลักษณะของชาจะยังคงสภาพให้เห็นเป็นใบของชาอยู่ การบริโภคส่วนใหญ่จะนิยมนำไปชงใส่กาหรือป้านชา ประเภทที่สอง ชาผงหรือชาฝรั่ง เป็นที่นิยมของชาวยุโรป อเมริกา และอินเดีย มีลักษณะเป็นผงสีน้ำตาลดำหรือสีดำ เมื่อนำมาชงกับน้ำจะได้น้ำชาสีทองแดง เช่น ชาลิปตัน ชาซีลอน ชาคาร์เจลิง(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2546 : 1)

แหล่งปลูกชาในประเทศไทยที่สำคัญอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ และจังหวัดตาก ผลผลิตที่ได้ใช้ในการบริโภคในประเทศเป็นส่วนใหญ่ แต่ผลผลิตที่ได้ยังไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ซึ่งจังหวัดเชียงรายขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งปลูกชาที่สำคัญของประเทศไทย สามารถผลิตใบชาที่มีคุณภาพและรสชาติดีโดยเฉพาะชาจีน เช่น ชาอู่หลง เนื่องจากชาอู่หลงเป็นชาที่มีรสชาติไม่ขม คมง่ายกว่าชาชนิดอื่นที่มีรสชาติขมกว่า จึงเป็นที่นิยมของนักดื่มชาทั่วไป อีกทั้งยังเป็นผลิตภัณฑ์เอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชาในจังหวัดเชียงรายที่จดทะเบียนขอตั้งโรงงานกับอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532-2546 มีจำนวนทั้งหมด 15 ราย มีกำลังการผลิตใบชาทั้งหมดประกอบด้วยใบชาแห้ง 135,400 กิโลกรัม และใบชาผง 226,220 กิโลกรัม (อุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย, 2546 : 1-3) การผลิตใบชาเป็นงานที่ต้องอาศัยความรู้จากประสบการณ์และความชำนาญที่สั่งสมผ่านกาลเวลา ถ่ายทอดกันรุ่นแล้วรุ่นเล่าผ่านปู่ถึงพ่อและลูกหลาน เคล็ดลับของแต่ละตระกูลล้วนเป็นความลับของครอบครัวที่ไม่ถ่ายทอดข้ามสายเลือด ใบชาที่ผลิตออกมาแต่ละไร่จึงมีรสชาติและคุณภาพที่แตกต่างกัน แต่ละขั้นตอนการผลิตเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมีส่วนร่วมในการทำงานหลายขั้นตอน แต่เคล็ดลับที่ทำให้ความสำเร็จเกิดขึ้นอยู่ที่สองมือและสมองของมนุษย์ (ธนกร ช่อไม้ทอง และมัณฑุกันต์ ช่อผกา, 2546 : 1) ซึ่งการผลิตชาของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่มีไร่ชาเป็นของตนเองเพื่อปลูกชาป้อนเข้าสู่โรงงานของตนเอง แต่บางส่วนก็รับซื้อมาจากผู้ปลูกชารายย่อยอีกที แล้วนำเอาใบชาสดที่

ได้มาแปรรูปผ่านกรรมวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้เป็นใบชาแห้งและใบชาผงเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคต่อไป เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ที่ถูกต้องในการแปรรูปชาให้มีคุณภาพและไม่มี การศึกษาเพิ่มเติม เพราะยังคงยึดรูปแบบการผลิตชาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษของแต่ละ ครอบครัว ซึ่งเป็นความลับของครอบครัว จึงไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้หรือเทคโนโลยีในการผลิต ร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการชาในจังหวัดเชียงราย อีกทั้งโรงงานผลิตชาที่ตั้งกระจัดกระจายอยู่ใน อำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ ลาว และอำเภอแม่สรวย ดังนั้น การดำเนินงานของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชาในจังหวัด เชียงรายจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันไป และมีรูปแบบปัญหาในการดำเนินงานหลากหลาย แตกต่างกันไปด้วย ทั้งในด้านความรู้ที่ใช้ในการผลิตและแปรรูปชา การถ่ายทอด เทคโนโลยีใน การผลิต การควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบในการรับซื้อ ใบชาสดจากผู้ปลูกชารายย่อย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังประสบปัญหาจากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นของอุตสาหกรรมชาใน ประเทศด้วย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2546 : 3)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชาในจังหวัด เชียงราย มีวิธีการดำเนินงานและมีปัญหาในการดำเนินงานอย่างไร ในด้านการจัดการ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านบัญชีและการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชา อีกทั้ง เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม อุตสาหกรรมประเภทนี้ และเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจประกอบธุรกิจในด้านนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานในอุตสาหกรรมชาของผู้ประกอบการ ในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการดำเนินงานในอุตสาหกรรมชาของผู้ประกอบการ

ในจังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานในอุตสาหกรรมชาของผู้ประกอบการ ในจังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจประกอบธุรกิจประเภทนี้ต่อไป
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการดำเนินงานในอุตสาหกรรมชาของผู้ประกอบการ ในจังหวัด เชียงราย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมชาในการนำไปปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงาน
3. ได้ข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมอุตสาหกรรมชาประเภทนี้ต่อไป